

úcta před soudcovským stavem neutrpěla újmy (§§ 46—51 instr. s. z r. 1853, § 19 zák. o org. s.). Také tyto povinnosti platí všeobecně, pro všechny čl. soudce (z povolání i laiky), zde i na Slovensku a Podkarpatské Rusi (§ 2 zák. č. 270/1920). Zvlášť ještě vytyká ústavní listina (§ 100), že soudcové z povolání nesmějí zastávat jiných funkcí placených, stálých nebo občasných, pokud zákon nestanoví výjimky.

Ručení za škodu, soudci způsobenou. Ústavní listina má v § 104 také ustanovení toto: Jak ručí stát a soudcové za náhradu škody, kterou tito způsobili tím, že porušili právo v konání svého úřadu, stanoví zvláštní zákon. Zákonem tímto je t. zv. zákon syndikátní ze dne 12. VII. 1872, č. 112 ř. z. (srov. §§ 600—602 c. ř. s.). Zákon tento zaveden byl také na Slovensku a Podkarpatské Rusi (§ 2 zák. č. 270/1920 ve znění § 209 zák. č. 103/1926).

Podmínky nároku na náhradu škody jsou: a) že soudce porušil právo u výkonu svého úřadu přestoupením úřední povinnosti; b) že tím způsobil straně nějakou škodu; c) že proti této škodě neposkytují pomoci opravné prostředky v řízení soudním předepsané (§ 1 cit. zák.).

Poškozená strana má právo, pohledávat náhradu škody buď jen na provinilém soudci nebo jen na státu nebo na obou. Soudce ručí jako hlavní dlužník, stát jako rukojmí a plátec.

Ručení toto nevztahuje se však jen na soudce (i laiky), nýbrž i na jiné osoby k soudním jednáním úředním zřízené, na notáře jako soudní komisaře, kancelářské úředníky a zřízence, k výkonu soudních úkonů úředních u soudů ustanové, i na úředníky a zřízence berních úradů, pokud jde o jejich úřední činnost ve příčině peněz u soudu složených a peněz sirotčích (§ 4 cit. zák.).

Z rozhodnutí učiněného v senátě, ručí všichni hlasující, kteří hlasovali pro toto rozhodnutí. Zakládá-li se však usnesení na neúplném nebo nesprávném vyličení věci se strany zpravodajovy, jsou hlasující prosti všeho závazku, nemůže-li se jim klásti za vinu, že zanedbali péče, kterou jsou podle zákona povinni (§ 6 cit. zák.). Ovšem odvozuje-li strana právo k náhradě z usnesení sborového soudu, kterým bylo její právo porušeno, může provinilé soudce o sobě aneb společně se státem žalovati jen tehda, když o nich nabyla vědomosti trestním řízením (§ 3 cit. zák.); jinak musí žalovati jen stát.

Nárok na náhradu škody dlužno uplatňovati žalobou, k níž je v první stolici příslušný vrchní soud, v jehož obvodě má sídlo soud, který nebo jehož zřízenec právo porušil (§ 8 cit. zák.). Odvozuje-li se právo k náhradě z nějakého opatření presidentova nebo z nějakého usnesení téhož vrchního soudu, který by byl pro žalobu příslušným, bude nejvyšším soudem k návrhu žalobce nebo žalovaného delegován jiný vrchní soud.

O podané žalobě má dáti procesní soud vědět příslušnému disciplinárnímu soudu resp. disciplinárnímu úřadu a může vyslovit, aby rozepře byla odložena až do skončení disciplinárního řízení, když lze předvídati, že konečný výsledek tohoto disciplinárního řízení neb použití šetření disciplinárně konaných bude mít vliv na rozhodnutí sporu (§ 601 c. ř. s.). Jinak postupuje vrchní soud jako procesní soud o syndikátní žalobě podle obecných zásad řízení pro krajské soudy předepsaných (§ 600 c. ř. s.).

Václav Hora.

Společenstva výdělková a hospodářská.

I. Hospodářsko-právní povaha. Sp. v. a h. jsou právní útvary soukromého práva, nikoli veřejného, ale státní politika dala svému zvláštnímu zájmu na těchto útvarech výraz tím, že je v některých ohledech favorisovala nebo dokonce i vytvářela nátlak na vstup do nich. Pak ovšem nejde jen o čistý útvar soukromého práva, nýbrž o útvar, jenž v některých ohledech nabývá rázu veřejnoprávního. Příklad země, kde kooperativy přecházejí do oboru veřejného práva, jest sovětské Rusko, se svým tlakem ke vstupu do kooperativů zvláště zemědělských. Ale i v zemích, jež v celku podržely autonomii soukromého hospodářství, setkáváme se s určitými náznaky dodat družstvům přednostního postavení. Lze sem zařadit určité generelní výhody, kterých požívají i naše družstva podle daňové reformy z r. 1927 a speciálně velké výhody, které naše zákonodárství o stavebním ruchu poskytlo družstvům stavebním.

Tyto fragmenty veřejnoprávně právního zájmu, které lpí na instituci v-ých a h-ých společenstev resp. družstev lze vysvětliti především z mocné polohy, která se družstvům přikládá nebo přikládala ve všeobecné hospodářské a speciálně sociální politice. Histo-

rie družstev, jež svou existenci začala jako spolky drobných jednotlivců, nekapitalistů, za účelem svépomocného zlepšení společného osudu, u nichž šlo především o zlepšení drobné existence a ne o zvyšující se podnikatelský zisk, vykazuje okamžiky, kdy sociální chiliasmus v nich viděl jedinečný útvar sociální obrody. Družstva jsou útvarrem, v něž kladou své naděje starší t. zv. utopističtí socialisté, stoupenci Fourierovi a Owenovi ve Francii a Anglii, v Německu stoupenci Lassalovi. U nás ozvuk tohoto oceňování útvarů družstevních, byť jsme měli za sebou již delší historii střízlivého praktického družstevnictví, vykazujícího své úspěchy, ale i neúspěchy, lze nalézt v Modráčkově politickém útvaru poválečném, pokrokových socialistech.

Tak se stává, že obsah požadavků, které hospodářsko-politicky se kladou na družstva, velmi často přesahuje obsah, který jim dává formální existence panujícího zákonodárství, k čemuž přispívá i nesjednocenost názoru ekonomistů o povaze družstev. Národohospodářsky se formuluje družstvo na př. jako podnik, jehož účelem je konati hospodářské služby členům za jejich hospodářské součinnosti (Modráček), nebo jako sdružení měnitelného počtu osob, jež dobrovolně a na základě rovnosti a odpovědnosti přenášejí jisté hospodářské funkce na společný podnik, aby dosáhly tímto způsobem hospodářských výhod (Kaufmann).

Podle Tugana Baranovského je družstvo takový hospodářský podnik několika dobrovolně spojivších se osob, který nemá za účel získávati největší výtěžek z vynaloženého kapitálu, nýbrž zvýšiti společným vedením hospodářství pracovní důchody svých členů nebo zmenšiti jich vydání na spotřební předměty.

Podobně podle Mildschuha jde zde o společnost personální (na rozdíl od kapitálové), kde se spojují lidé ne za tím účelem, aby dosáhli většího zisku ze svého kapitálu, nýbrž aby účastníci se na společném podniku samém buď jako dodavatelé surovin nebo zboží nebo jako dělníci nebo jako spotřebitelé zjednali sobě výhody, jichž by nedosáhli, kdyby onu hospodářskou činnost konal každý sám o sobě.

Proti tomu obsah speciálních formálních zákonů, jež daly — obyčejně již až po širším rozvinutí družstev ve formě spolkové — družstvům výhodnější podklad právní i hospodářský, je skromnější: Německý zákon pruský z r. 1868 a obdobně

podle něho rakouský zákon z r. 1873 a uherský z r. 1875 (tento zařazující družstva jako společnosti do rámce obch. zák.), kladou důraz na neuzavřený počet členů, jako charakteristický znak, kdežto anglický a italský zákon na nízký rozsah závodního podílu, který může náležet jednomu členu (Anglie nejvýš 200 liber, Itálie 100 lir a jeden hlas).

V tomto skromném rozsahu musí se obyčejně vybit dynamický obsah, který očekává od družstev hospodářská a sociální politika. Odtud časté novelisace. Ale ať již je sebe značnější rozpětí mezi obsahem zákona a potřebou politickou, nelze zneuznat, že rozsah družstevního hnutí některých oborů i za panujících zákonů je obdivuhodný. Vidíme to na rozsahu hnutí konsumních, stavebních a kreditních družstev na jedné straně a producentských spec. zemědělských družstev na straně druhé. Myšlenka se ujala. Bylo to proto, že byla ponechána v kolejích osobního, individuálního zájmu a individuální hospodářské autonomie anebo proto, že třeba nepřímou (ve formě finančních podpor) dostala fragmenty nucenosti veřejnoprávní? To je spor, o který se točí politika družstevní, resp. polemika protidružstevní.

Není proto žádných statistických důkazů, ale je velmi pravděpodobné, že útvar družstevní teprve umožnil hospodářské podnikání ve větším rozsahu masám jednotlivců, u nichž by to, posuzováno podle jich nepatrné kapacity kapitálové, nebylo jinak nikdy možné, a přivedl do podnikatelského hospodářství nový příliv aktivity.

To je skutečnost tak významná a cenná, že opravňuje hlasy všech, kteří si přejí, aby družstevní forma byla co nejvíce favorisována. Na druhé straně se však soudí, že tato nová podnikatelská aktivita se projevuje především kvantitativně — v rozsahu počtu družstev všech oborů. Kvalita tohoto drobného podnikání zasluhuje dosti často pronikavé kritiky. Zvláště tam, kde intervencionism státní přispěl družstvům finančními prostředky a kde se tak hospodařilo v nich i takovými cizími prostředky, u nichž nebyla tak naléhavá nutnost na jejich navrácení, vyskytuje se mnoho případů žádoucí kritiky. Odtud i požadavky na zavádění všeobecné nucené revise u družstevních útvarů.

Budou to tato hospodářskopolitická hodnocení, která rozhodnou o tom, zda veřejnoprávní momenty, resp. fragmenty

převládnu v družstevní formě nad individualisticko-soukromoprávními nebo obráceně ?

Je jisto, že někteří doktrináři družstevní, orientovaní klasickou ekonomikou a liberálním socialismem, pokládají za čistá družstva jen ta, která se přidržují přísně individualistických zásad hospodářské autonomie, jež je sblížíjí co nejmíc s obchodním zákoníkem, kdežto na druhé straně sestátňující intervencionism moderního etatismu chápe se družstev jako vhodného prostředku i předmětu, jako to činí se vším, co vykazuje nějaký úspěch.

Nelze ovšem odmítat ani s prvé strany, ani nelze považovat za projev tendencí strany druhé, takové regulace veřejnoprávní, jež jako na př. v nucené revisi zlepšují průraznost družstevní formy. Bez nebezpečí ztráty hospodářské autonomie byly prosazeny zákonodárstvím i u útvarů vyloženě kapitalistických na př. v bankovníctví. Podpora finančního charakteru váže ovšem autonomii družstevní mnohem značněji.

Literatura.

Družstevnictví a jeho hospodářské a sociální poslání v Čsl. rep., Praha 1931., Publikace Soc. ústavu; V. Mildschuh: „Hospodářská povaha, úkoly a vyhlídky hospodářských a v ýdělkových družstev“, Praha 1911, Zprávy zem. stat. úřadu, sv. XV.; F. Modráček: „Samospráva práce“, Praha 1918; W. Wygodzinski: „Das Genossenschaftswesen in Deutschland“, Lipsko-Berlín 1929.

Cyril Čechrák.

II. Právní úprava společensv (družstev). Z podaného nástinu hospodářskoprávních otázek rýsují se náznaky obtíží právní úpravy společensv (družstev) a spletitosti příslušných právních problémů. Časté změny a doplňky předpisů upravujících společensva (družstva), reformní snahy, řada sporných otázek v nauce a kolísání judikatury projevují se v právu společensv (družstev) všech států. U nás přístupují k nim ještě obtíže pramenící v rozdílné úpravě společensv v oblasti zemí historických a družstev na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.

I. Právní prameny. V zemích historických je hlavním pramenem zák. č. 70/1873 ř. z. o společensvech v ýdělkových a hospodářských. Z předpisů, které jeho ustanovení doplnily a pozměnily, dlužno uvésti zejména min. nař. č. 71/1873 ř. z. (modifikované min. nař. č. 74/1895 ř. z.), kterým zákon byl proveden a byly vy-

dány předpisy o zřízení a o vedení společensv rejstříku, zák. č. 133/1903 ř. z. o revisi společensv s prováděcími předpisy nař. č. 134/1903 ř. z. (a změnami vlád. nař. č. 379/1922 Sb.), nař. č. 105/1918 ř. z. (na základě zák. č. 307/1917 ř. z.) o konkursu, uplatnění ručení a o vyrovnacím řízení společensv. — Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi obsahují hlavní ustanovení zák. čl. XXXVII/1875 (obchodní zákon, §§ 223—257) a zák. čl. XXIII/1898 o hospodářských a živnostenských družstvech, jež byly doplněny a pozměněny jednak předpisy, jimiž družstva měla býti včleněna do změněných poměrů po vzniku Čsl. státu, jednak předpisy, jimiž Čsl. republika zasáhla do právních poměrů společensv a družstev po r. 1918 z jiných důvodů. Do první kategorie spadají zák. č. 210/1919 Sb. o úpravě poměrů družstev na Slovensku (s příslušným nař. č. 492/1919 Sb.) a zák. č. 130/1926 Sb. o úpravě poměrů družstev Podkarpatské Rusi (s příslušným nař. č. 20/1927 Sb.).

Československé zákonodárství zasáhlo do právních poměrů družstev a společensv četnými předpisy různorodé povahy. Z nejvýznamnějších dlužno uvésti: Nař. č. 287/1919 Sb. o formě podniků sloužících účelům přechodného hospodářství (na př. podniky opatřující suroviny z ciziny), pro něž bylo umožněno voliti také formu společensva (družstva). Zákony, jimiž společensvům (družstvům) resp. jejich svazům byly poskytnuty státní záruky (zápůjčky): č. 253/1920, č. 84/1922, č. 85/1922, č. 87/1922, č. 131/1926 Sb. s přísl. prov. nař. Zák. č. 279/1924 Sb. o přeměně společností s r. o. v družstva. Zák. č. 183/1928 Sb. o daňovém základu rozhodném pro zápis obchodníků do obchodního rejstříku a o úpravě některých právních poměrů v ýdělkových a hospodářských společensv (družstev). Vlád. nař. č. 169/1933 Sb., kterým byly vydány zvláštní předpisy o záložnách a úvěrních spolcích, úvěrních společensvech (družstvech), hospodářských a živnostenských družstvech úvěrních a jejich svazech. Vlád. nař. č. 116/1935 Sb. o úpravě některých poměrů v ýdělkových a hospodářských společensv, družstev, hospodářských a živnostenských družstev úvěrních. Také několik předpisů širšího rámce zasáhlo podstatně do poměru společensv (družstev), zejména zák. č. 107/1933 Sb. o obilních zástavních listech a veřejných obilních skladištích (s vlád. nař. č. 148/1933 Sb. a vyhl. min.

zeměd. č. 149/1933 Sb.), vlád. nař. č. 160/1934 Sb. o bytovém hospodářství obcí a obecně prospěšných stavebních sdružení; i t. zv. bankovní zákony (č. 237—241/1924 Sb. a č. 54/1932 Sb.) obsahují četná ustanovení zasahující přímo i nepřímo do právní úpravy společenstev (družstev). Z novějších předpisů finančně-právních dlužno uvéstí zák. č. 76/1927 Sb. o přímých daních, zák. č. 78/1927 Sb. o stabilizačních bilancích a předpisy o poplatkových úlevách přisplynutí (fusi) nebo při přeměně právního útvaru podniků (zák. č. 88/1927 Sb., zák. č. 153/1930 Sb. a zák. č. 207/1932 Sb.).

II. Hlavní zásady platného práva společenstevního (družstevního).
a) Země české. 1. Pojem a kvalifikační znaky. Definice společenstva zák. č. 70/1873 ř. z. nepodává. Ustanovuje pouze (§ 1), že předpisů tohoto zákona dlužno užítí na spolky s neuzavřeným počtem členů, jichž účelem jest podporovatí výdělek nebo hospodářství svých členů společným provozováním závodu nebo poskytováním úvěru. Příkladem uvádí spolky záložní a úvěrní, spolky pro nákup surovin a spolky skladištní, výrobní společenstva, konsumní spolky a společenstva bytová. Hlavními jejich pojmovými znaky jsou samostatná právní subjektivita společenstva (§ 12), nutný předpoklad neuzavřeného počtu členů a charakteristický účel, který sledují. O prvních dvou není celkem pochybností. Kdysi sporná otázka právní povahy společenstva, vyvolaná úzkým pojetím právnícké osoby ve starší nauce, je nyní vyřešena pro t. zv. hledisko korporacní. Zato dosah hospodářsko-politických problémů, naznačený v první části, projevuje se velmi důrazně v právu nejednotným a kolísavým nazíráním na třetí hlavní pojmový znak společenstva. Obsahová náplň zákonem vymezeného účelu společenstev i na půdě práva nutně kolísá pod vlivy hledisek a postulátů, které do ní vnášejí hospodářský a politický život. Příznačně se to projevuje ve vývoji hlediska nauky i judikatury; ostatně i samo zákonodárství, reagující na často protichůdné postuláty hospodářsko-politické, vnášelo během doby do vymezení účelu společenstev nejednotné pojetí. Dříve bylo na př. obecně uznáváno, že společenstva nemohou sledovatí účely (cíle), které není možné uvéstí v soulad se zákonným vytčením podpory výdělku nebo hospodářství členů; proto cíle rázu nehmotného (imateriálního), na př. vzdělávací, charitativní (pokud nebyly založeny na své-

pomoci) byly vyloučeny. Nyní stanoví § 1 vlád. nař. č. 116/1935 Sb., že společenstva (i družstva) jsou oprávněna kromě činnosti v hlavních předpisech zákonných určené vyvíjeti jako činnost vedlejší také činnost sociální, vzdělávací a pomocně-zdravotnickou (zřizování zotavoven, letovisek, feriálních kolonií, hřišť, koupališť, očištných lázní a péči tělovýchovnou). Nařízení předpisuje arci, že tato vedlejší činnost smí býti prováděna výhradně za účelem posílení družstevního uvědomění a prohloubení družstevní činnosti. Stejně kolísání lze pozorovatí v otázce, je-li přípustné, aby společenstva (družstva) rozšiřovala svoji činnost i mimo okruh členstva. — 2. Vznik společenstva. K založení je třeba (§ 3): Smlouvy společenstevní ve formě písemné (stanovy); nutný obsah stanoví § 5, v němž zahrnuje i firmu společenstva, jejíž přijetí vytýká zákon (§ 3, č. 1) jako náležitost vzniku společenstva zvláště. Firma musí býti (§ 4) předmětná (věcná) s vyznačením zapsané společenstvo s ručením obmezeným nebo neobmezeným podle povahy „ručení“ členů (§ 2). Zápisu smlouvy do společenstevního rejstříku. Zápis působí „konstitutivně“. Státního povolení ke vzniku společenstva zákon nepředpisuje (princip normativní); pokud však má společenstvo provozovatí podniky, k nimž podle zákona je třeba koncese, je společenstvo povinno opatřiti si příslušné povolení podle platných předpisů (§ 92). Tak jmenovitě (§ 93) k vydáváním zástavních listů, dlužních úpisů znejících na majitele, zúročitelných pokladničních poukázek a k provozování pojištění (dnes nepraktické), a veřejného obilního skladiště (§ 14 zák. č. 107/1933 Sb.). Předpisů zák. č. 253/1852 ř. z. (starý spolkový zákon) nelze na společenstva použítí. — 3. Organizace společenstva. Společenstva mají samostatnou právní subjektivitu (srov. výše č. 1). Nutnými jeho orgány jsou představenstvo (§§ 15 násl.) a valná hromada (§§ 27 násl.); fakultativním orgánem je dozorcí rada (§§ 24, 25). Pro společenstva, jejichž předmětem podnikání jsou zcela nebo částečně obchody (čl. 271 násl. obch. zák.), platí bez ohledu ke způsobu a výši zdanění ustanovení obchodního zákona o kupcích, pokud zákon neobsahuje odchylných předpisů (§ 13, ve znění § 2 zák. č. 183/1928 Sb.); tato společenstva jsou kupci (obchodníky), a to plného práva. Jiným společenstvům kvalita kupecká (na rozdíl od práva slovenského) nepřísluší.

Členem společenstva může být osoba fyzická, právnická, obchodní společnost i společenstvo nebo jiná sdružení osob (§ 1, odst. 2., zák. č. 133/1903 ř. z.). V úpravě právních poměrů členů není zvláštností, kromě jejich povinností přispěti v t. zv. repartičním řízení k úhradě schodku společenstva, nemohou-li být po jeho zrušení plně uspokojeny pohledávky věřitelů společenstva. Při tom platí rozdílná ustanovení pro společenstva s ručením neobmezeným a obmezeným. Subsidiární zákonné ručení členů bylo modifikováno nař. č. 105/1918 ř. z. v t. zv. uhrazovací povinnosti, upravenou nyní předpisy §§ 172—187 konk. ř. č. 64/1931 Sb. — 4. Zrušení společenstva. Vedle zákonných důvodů zrušovací (§ 36) může další důvody stanovit smlouva společenská (stanovy). Sporné bylo, je-li přípustnou fúze společenstev; nyní zákon ji uznává (srov. na př. předpisy o poplatkových úlevách při fúzi). Po zrušení — případ konkursu vyjímaje — následuje obligatorní likvidace společenstva. V konkursu a při mimokonkursní likvidaci společenstva podle § 187 konk. ř. platí zvláštní ustanovení o repartičním řízení. — 5. Povinná revize společenstev. Společenstva jsou podrobena odborné revisi svazové nejméně v každém druhém roce; o ní dává předpisy zák. č. 133/1903 ř. z. (s pozdějšími změnami).

b) Slovensko a Podkarpatská Rus. 1. Pojem a kvalifikační znaky. Podle zák. čl. XXXVII/1875 jsou družstva obchodními společnostmi (srov. § 61, č. 4) s neurčitým, t. j. neuzavřeným počtem členů, s účelem napomáhati úvěru, výdělků a hospodaření svých členů na podkladě vzájemnosti společným provozováním podniku. Příkladem uvádí zákon (§ 223) spolky záložní a úvěrní, spolky pro nákup surovin, skladištní, výrobní, potravní, společnosti pro stavbu bytů a společnosti pro vzájemné pojištění. Zvláštní úpravě byla podrobena hospodářská a živnostenská úvěrní družstva podle zák. čl. XXIII/1898. Na rozdíl od zemí historických jsou družstva kupci (obchodníci) vždy, bez ohledu na předmět podnikání. Již tím se podstatně odchyluje právo slovenské od práva zemí historických. K tomu přistupuje, že při úpravě poměrů družstev navázal zákonodárce úzce na ustanovení daná pro jiné obchodní společnosti (zejména akciovou) a přímo na ni v četných předpisech odkazuje (srov. §§ 239, 240, 241, 244 atd. zák. čl. XXXVII/1875). Proto

úprava poměrů družstev je dokonalejší a podrobnější než u společenstev. O pojmových znacích družstva lze říci obdobně totéž, co bylo uvedeno sub a). — 2. Vznik družstva. Odchytkou od práva zemí historických jest, že zákon požaduje zápis do obchodního rejstříku (zvláštního rejstříku družstev není) a uveřejnění zápisu. Předpisy o firmě jsou volnější; § 14 zák. čl. XXXVII/1875 ustanovuje toliko, aby družstvo bylo ve firmě určité jako takové vyznačeno. — 3. Organizace družstva. Zákon z největší části odkazuje u ní k předpisům daným pro akciovou společnost; je proto dozorčí výbor u družstev obligatorní. K právnímu postavení členů družstva dlužno poznamenati, že zák. čl. XXXVII/1875 upravil jejich ručení (obmezené nebo neobmezené) jako subsidiární. Věřitel družstva mohl uplatniti svoje pohledávky proti členům až po skončení konkursu družstva a jen potud, pokud mu byly v konkursu likvidovány (přířčeny); obdobně ustanovil zák. čl. XXIII/1898 (§§ 16, 42—45). Nyní se vztahují na družstva předpisy §§ 172 násl. zák. č. 64/1931 Sb. — 4. Zrušení družstva. Právo slovenské uvádí (§ 247) jako důvod zrušovací také fúzi a rozhodnutí soudní. O likvidaci družstva platí předpisy dané pro akciovou společnost. — 5. Povinná revize družstev. Zák. č. 210/1919 Sb. a zák. č. 130/1926 Sb. podrobily družstva každoroční revisi; provádějí ji (zpravidla) příslušné jejich svazy (ústředí).

Nevýhodou právní úpravy platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi jest okolnost, že zákonodárce (zák. čl. XXXVII/1875) organizoval družstva jako obchodní společnosti v rámci obchodního zákona. Tento její rámeček byl záhy pocitován jako úzký a málo pružný; zřetelně to vysvítá z pozdější úpravy, kterou pro hospodářská a živnostenská úvěrní družstva přinesl zák. čl. XXIII/1898.

Literatura (domácí).

Randa: „Soukromé obchodní právo rakouské“, seš. III., 3. vyd., Praha 1903; Hermann-Otavský: „Všeobecný zákoník obchodní“, I., Praha 1929; Wenig: „Příručka obchodního práva platného v Čechách, na Moravě a ve Slezsku“, 3. vyd., Brno 1932 (u jmenovaných autorů viz literární odkazy další, také k pracím cizojazyčným); Stibič: Nástin čsl. práva obchodního a směnečného, Praha 1923. Přehled cizozemského práva obsahuje heslo Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaft v Rechtsvergleichendes Handwörterbuch für das Zivil- und Handelsrecht des In- und Auslandes (Schlegelberger), Bd. III., Berlín 1930.

Karel Kizlink.